कामकालौ-सदैव हि । अपि कन्यागते सूर्ये काम्ये च धुरिलोचनौ । पुरूरवार्द्रवौ चैव विश्वेदेवौ तु पार्वणे" । क्वचित् विश्वेदेवापवादमाह हेमाद्रौ शातातपः "नित्यं श्राद्धमदैवं स्यादेकोद्दिष्टं तथैव च । मातुः श्राद्धं च युग्मैः स्याददैवं प्राङ्मुखैः पृथक् । योजयेद्दैवपूर्वाणि श्राद्धान्यन्यानि यत्नतः" नान्दीश्राद्धे भिन्नप्रयोगपक्षे मातुः श्राद्धमदैवमिति हेमाद्रिः । तत्र देवसम्बन्धिनि । "होमोदैवो बलिर्भौतो नृयज्ञोऽतिथिपूजनम्" मनुः । दिवि भवः अण् । ८आकाशभवे त्रि० ।

दैवक पु० देवएव दैवः स्वार्थे क । १देवे "सर्वभूतानि सदैवकानि प्रस्थेऽजयत् खाण्डवे सव्यसाची" भा०व०४२अ० देवकस्यापत्यं स्त्री अण् ङीप् । २देवकनृपस्यापत्यस्त्रियां वसुदेवपत्नीभेदे श्रीकृष्णस्य मातरि स्त्री । [ऽप्यत्र ।

दैवकीनन्दन पु० ६त० । वासुदेवे श्रीकृष्णे दैवकीसुतादयो-

दैवकोविद त्रि० दैवे शुभाशुभज्ञापकहेतौ कोविदः । दैवज्ञे शब्दरत्ना० स्त्रियां टाप् ।

दैवक्षत्रि पु० क्रोष्टुवंश्ये देवक्षत्रस्यात्मजे नृपभेदे "तस्मात् करम्भः कारम्भिर्देवरातोऽभवन्नृपः । देवक्षत्रः सुतस्तस्य दैवक्षत्रिर्महायशाः" हरिवं० ३७अ० ।

दैवचिन्तक पु० दैवं लक्षणेन शुभाशुभं चिन्तयति चिन्ति-ण्वुल् । दैवज्ञे तल्लक्षणादिकं वृ०सं० २अ० उक्तं तच्च २५०० पृ० गणकशब्दे दर्शितम् दैवविदादयोऽप्यत्र ।

दैवज्ञ त्रि० दैवं जानाति ज्ञा-क । १दैवचिन्तके प्रश्नादिना शुभाशुभनिरूपिण्यां विप्रश्निकायां २स्त्रियां स्त्री २सङ्कीर्णजातिभेदे गणकशब्दे २५०२पृ०दृश्यम् तज्जातिप्राप्तिहेतुश्च ब्रह्मवै० प्र० खण्डे उक्तो यथा

"लाक्षालोहादिव्यापारी रसादिविक्रयी च यः । स याति नागवेष्टञ्च नागैर्वेष्टित एव च । वसेत् स्वलोममानाब्दं तत्रैव नागदंशितः । ततो भवेत् स गणको वैद्यश्च सप्तजन्मसु । गोपश्च चर्मकारश्च रङ्गकारस्ततः शुचिः" स च अपकृष्टब्राह्मणः "अब्राह्मणो भट्टदैवज्ञादि" प्रा०वि० अब्राह्मणशब्दे दृश्यम् तस्य च नक्षत्रसूचकत्वदोषेण दूषितत्वादपकृष्टत्वम् ।

दैवत न० देवतैव स्वार्थे अण् । देवतायां "दैवतैरपकृष्यन्ते सुदूरमतिवेगिताः" सू० सि० "किमेकं दैवतं लोके" विष्णुसं० "ब्राह्मणो दैवतं महत्" मनुः "ब्राह्मणाः सम्भवेनैव देवानामपि दैवतम्" मनुः । अस्य अमरे पुंनपुंसकतोक्तावपि कविभिः पुंस्त्वेनाप्रयुक्तत्वात् तत्प्रयोगे अप्रयुक्ततारूपः काव्यदोष इति काव्यप्र०आह स्म यथा "यथायं दारुणाचारः सर्वदैव विभाव्यते । तथामन्ये दैवतोऽस्य पिशाचो राक्षसोऽथ वा" अत्र दैवतशब्दः "दैवतानि पुंसि वा" इत्याम्नातोऽपि न केनचित् प्रयुज्यते । "आर्षं छन्दो दैवतञ्च विनियोगस्तथैव च" इत्युद्देशे योगियाज्ञ० "यस्य यस्य तु मन्त्रस्य उद्दिष्टा देवता तु या । तदाकारं भवेत्तस्य दैवत देवतोच्यते" अथातो दैवतम् तद्यानि नामानि प्राधान्यस्तुतीनां देवतानां तद्दैवतमित्याचक्षते" निरु० देवतामधिकृत्योक्तः ग्रन्थः अण् । निरुक्तस्य ३तृतीये काण्डे तस्य देवताधिकारेण कृतत्वात् । "आद्यं नैघण्टुकं काण्डं द्वितीयं नैगमं तथा । तृतीयं दैवतञ्चेति समाम्नायस्त्रिधा मतः" यास्कोक्तः तच्च "अग्न्यादिदेवपत्न्यन्तं देवताकाण्डमुच्यते" इति तत्रोक्तम् । देवतानां समूहः अण् । ४देवतासमूहे न० देवताया इदम् अण् । ५देवतासम्बन्धिनि प्रतिमादौ "मृदं गां दैवतं विप्रं घृतं मधु चतुष्पथम् । प्रदक्षिणानि कुर्वीत प्रज्ञातांश्च वनस्पतीन्" मनुः ।

दैवतन्त्र त्रि० दैवं भाग्यं तन्त्रं प्रधानं यस्य । भाग्याधीने "किञ्च पुरा हरिश्चन्द्ररामचन्द्रमुख्या महीन्द्रा ऐश्वर्य्योपमितमहेन्द्रा दैवतन्त्रं दुःखयन्त्रं सम्यगनुभूय पश्चादनेककालन्निजराज्यमकुर्वन्" दश०कु० ।

दैवतरस पु० प्रवरर्षिभेदे श्रौमतकामकायनानां वैश्वामित्र दैवश्रवस दैवतरसेति" आश्व० श्रौ० १२।१४।२

दैवतरेय पुंस्त्री० देवतरस्य श्रेष्ठदेवस्यापत्यं शुभ्रा० ढक् । श्रेष्ठदेवस्यापत्ये स्त्रियां ङीप् ।

दैवति पुंस्त्री दैवतस्यापत्यम् इञ् । देवतापत्ये ततः यूनि फक् । दैवतायन तस्य यून्यपत्ये तौल्वल्या०तस्य न लुक् ।

दैवत्य त्रि० देवता स्वार्थे ष्यञ् । देवतायाम् "आर्षं छन्दश्च दैवत्यम्" याज्ञ० "ऋग्वेदो देवदैवत्यः यजुर्वेदस्तु मध्यमः" मनुः ।

दैवदत्त त्रि० देवदत्तस्य छात्रा "वा नामधेयस्य वृद्धसंज्ञा पक्तव्याः" वार्त्ति वृद्धत्वाभावपक्षे अण् । १देवदत्तच्छात्रादौ । देवदत्तः भक्तिरस्य अचित्तत्वाभावात् न ठक् किन्तु अण् । २देवदत्तभक्तियुक्ते त्रि० अपत्ये तु इञ् दैवदत्ति तदपत्ये पुंस्त्री भवार्थे काश्या० ठञ् ञिठौ दैवदत्तिक तद्भवार्थे । स्त्रियां ठञि ङीप् ञिठि टाप ।

दैवदर्शनिन् पु० ब०व० । देवदर्शनेनर्षिणा दृष्टमधीयते शौनका० णिनि । देवदर्शनप्रोक्तछन्दोऽध्यायिषु ।